

85  
768, ~~768~~  
ג' ה'תשע"ג

מכתב תלמידים  
מחלקת הלימודים, מכללת אשדוד  
ה'תשע"ג

השם

מס' התיק



לשכת השר אהרן אוזן - הצעות להק

ג - 2 / 6604

מס פרט: 374637 מס פרוט: 97.2/2 - 380  
08/09/2013 02-107-10-03-02

שם

מזוהה פיזי:  
מזוהה לוגי:  
כתובת:

מתפקדים

המשרד

המהלקה-המדור

המקום

מדינת ישראל

משרד המשלח

~~768~~

יוני 1977

בקעת פצאל

הצעה להקמת קיבוץ ומושב

1. מבוא וטיכום

אזור התכנון של בקעת הירדן משהרע מדרום מערב ביח-שאן בצפון ועד למצפה-שלם בדרום, במזרחו אזור התכנון גובל בירדן, ואילו במערב תחום התכנון משהרע עד למורדות המזרחיים של הרי שומרון.

האזור נמצא בגובה שבין 220 מ' ועד ל-390 מ' מחחה לפני הים (הבקעה עצמה) ואילו באזור המורדות, הגבהים מגיעים עד ל-600 מ' מעל פני הים.

בקעת פצאל מהווה את אזור ההתיישבות המרכזי בבקעת הירדן, באזור זה מוקמים 4 מושבי עובדים, (פצאל, נתיב הגדוד, תומר, ורוחם) 3 קיבוצים (גלגל, נערן, וייטב). מרכז אזורי משקי - דומס (מרום) ומרכז אזורי מאוכלס (מעלה אפרים). ההתיישבות בבקעה פצאל החלה בנובמבר 1969 עם עליה נחל גלגל על הקרקע, ב-1970 מושב פצאל, נחל נערן (קיבוץ ייטב) כ-1971, נתיב הגדוד ב-1975, קיבוץ נערן ב-1975 ומושב תומר ב-1976.

מובאת בזאת הצעה לאשר הקמת מושב רוחם (מושב רביעי) וקיבוץ ייטב (קיבוץ שלישי). תוכנית ההתיישבות המקורית לבקעה פצאל הוכנה ב-1969 וכללה הקמת 3 מושבי עובדים (של תנועת המושבים) ו-2 קיבוצים (של הקיבוץ המאוחד). התוכנית כללה הקמת 500 יחידות חקלאיות (ב-5 הישובים הנ"ל) כאשר לכל ישוב 3000 ד' קרקע לעיבוד (30 ד' ליחידה משק) וכ-3.5 מיליון מ"ק מים לשנה (כלומר, 35,000 אלף מ"ק ליחידה). כלומר, נדרשו להוכנית 15,000 ד' וכ-18 מיליון מ"ק מים לשנה (כולל 0.5 מיליון מ"ק למרכז אזורי).

בשנת 1973 הוכנה תחזית ע"י חה"ל ולפיה כמות המים שתעמוד לרשות הישובים בבקעה פצאל היא כ-14.0 מיליון לשנה בלבד. בעקבות זאת סוכם להקטין את מספר היחידות ל-80 כ"כ ישוב דהיינו סה"כ 400 יחידות חקלאיות.

מאוחר יותר הסתבר שניתן להפיק כמות מים גדולה יותר ומכאן התוכנית הנוכחית הכוללת 7 ישובים, בכל ישוב 80 יחידות, סה"כ 560 יחידות. לתוכנית זאת ידרשו 16,800 ד' קרקע וכ-20 מל"מ מים לשנה (כולל מרכזים אזוריים). התוכנית המשקית מתבססת בעקר על גידולי יצוא. ירקות ומטעים.

2. אקלים בבקעת הירדן (נפתח ע"י ד"ר ע. כיתן)

מיקומה של בקעת הירדן בצל הרי יהודה ושומרון ועמק מחת לפני הים התיכון בגבהים שבין 200 מ' לערך ועד לעומק של 400 מ' גורמים לכך שבקעת הירדן מהווה את אחד מהאזורים המדבריים הקשים של מדינת ישראל.

בעונת הקיץ, בחודשים יולי, אוגוסט וספטמבר הטמפרטורה היומית הממוצעת גבוהה מ-30.0 מעלות צלזיוס בעוד שהמקסימום היומי הממוצע, לאורך כל הבקעה, גבוה מ-37.0 מעלות צלזיוס. הערכים הקיצוניים בעונת הקיץ הם מעל ל-40.0 מעלות צלזיוס ובמקרה קיצוני אחד נצפתה טמפרטורה שמעל 50.0 מעלות בחחנה קליה. בתוך בקעת הירדן ניתן להבחין בין אזור ים המלח לבין אזור גלגל-פצאל. ים-המלח, בהיותו גוף מים גדול, מפתח מספר רוחות מקומי בטעות היום ובכך מזרים אוויר קריר לעבר חופיו, הטפתו אינה מגיעה לאזור גלגל - פצאל. כתוצאה מכך בטעות היום הטמפרטורות באזור זה עולות לערכים הגבוהים מאלו של חופי ים המלח. אולם בטעות אחר-הצהריים, לאחר שמהרי יהודה צונחת רוח מערבית עד צפון-מערבית, המחממת תוך כדי צניחתה, משחנה המצב ובאזור ים המלח הטמפרטורות גבוהות מאלו שבגלגל - פצאל.

בעונת החורף, החודש עם הטמפרטורה היומית הממוצעת הנמוכה ביותר הוא חודש פברואר, כאשר בחודשים דצמבר, ינואר ופברואר הערך הוא נמוך מ-15 מעלות. המינימום היומי הממוצע נמוך מ-10.0 מעלות צלזיוס, בעונת החורף ישנה אמטות טמפרטורה המינימום חרד אף לערכים מתחת ל-0.0 מעלות צלזיוס, אם כי טכיות החופעה קטנה. בעונה זו מסתגן יתרון לחופי ים-המלח בכך שלאורכו לא ניצפו ערכים מתחת ל-0.0 מעלות ובד"כ ערכי המינימום אינם יורדים מתחת ל-5.0 מעלות. ישנו הבדל אקלימי ברור בין היטובים הנמצאים במורדות המזרחיים של הרי יהודה ושומרון לבין אלו שבתוך בקעת הירדן. מאחר ויטובי ה"מורדות" נמצאים כ-400-500 מ' מעל פני בקעת הירדן הרי שהם זוכים ליתרון אקלימי בקיץ המתבטא בטמפרטורות הנמוכות כ-4.0 - 5.0 מעלות, הן בממוצע היומי והן בערכי המקסימום, כאשר לפעמים ההפרשים בימים מסוימים גדול יותר. לעומת זאת בחורף המצב הוא הפוך וביטובי בקעת-הירדן הטמפרטורות גבוהות מאלו של יטובי "המורדות", לעומת זאת עוצמות הרוח ביטובים אלו גבוהה מאשר ביטובי "הבקעה". כמו כן הלחות היחסית ביטובי "המורדות" גבוהה מזו שבבקעת הירדן. המסקנה היא שבמורדות המזרחיים של הרי יהודה ושומרון התנאים האקלימיים הם פחות קיצוניים מאלו של בקעת הירדן ויש להבדיל בין אקלים "הבקעה" לבין האקלים של "המורדות".

ק ר ק ע 3.

קרקעות בקעת פצאל מלווחות ובחלקן גירניות וזקוקות לסיוב וטטיפה לפני החילה גידולים מסחריים בהן: ולאחר מכן מידי שנה יט לבצע טטיפה קלה יותר כאחד מחליכי העיבוד.

בחלק מהקרקעות הדרומיות (לקיבוץ ייטב) נתגלו בעיות ניקוז ובקרקעות הצפוניות (למושב רותם) גיריות ברמה גבוהה. יהיה צורך לכן בלימוד האגרוטכניקה של הסימוט בטסחים אלה והתקנת מערכת ניקוז בקטעים מסוימים.

בטלוט הסנים האחרונות מעבדים חלק מקרקעות ייטב. ומסחבר טעם לימוד הבעיות ומציאת פתרונות עולה רמה היבולים.

בנוסף לטסחים שאותרו כמטבצות היטובים (סה"כ 16,800 ד') ניתן להיה להוטיף כ-1500 ד' למטעים - בעקר לחמרים (כ-200 ד' ליטוב) מבלי לעבור את גדר המערכת.

פוטנציאל נוסף של קרקעות קים בסני אזורים באזור נועימה 2500 ד' ובין 5000 ד' מעבר למערכת, פוטנציאל זה יכול לאפטר הגדלה היטובים הקימים ל-100 יחידות ו/או הקמה יטובים נוספים.

ע"פ התוכניה גודל היחידה המטקיה היא בסך 30 ד', דהיינו 2400 ד' ליטוב.

מ י ס 4.

בתוכניה המקוריה נקבעה מכסת המים בסך 35,000 מ"ק/לטנה ליחידה מטק. לפיכך ידרטו לכל יטוב 2.8 מל"ק לטנה ולכל בקעה פצאל (7 היטובים החקלאיים וכן המרכזים האזוריים) 20 מל"ק לטנה מכסת מים זו דומה למכסת המים. בערבה וכידוע מכסת זאת נמצאת בבדיקה ע"י ועדה מיוחדת הבודקת את האפטרות של אינטנטיפיציצייה בטימוט כמים, צמצום מכסת המים ליחידה והגדלה מספר היחידות בהתאם. סיכומי ועדה זו ייטומו גם לגבי בקעה פצאל, בהתאם לתנאי הבקעה.

- המים ליטובים יתקבלו מקידוחים כדלהלן:
1. קידוחי פצאל מחוכננים 10 קידוחים (קימים 3 ובקדיחה 1).
  - קידוחים אלה אמורים לספק 11 מל"ק לטנה (קימים 4 מל"ק).
  2. קידוחי עוג'ה מחוכננים 6 קידוחים (קימים 3) המחוכננים לספק 3.5 מל"ק לטנה, פוטנציאל ההפקה של שלושת הקימים מגיע כבר ל-3.6 מל"ק לטנה, (אולם בפועל קימים 2.0 מל"ק).
  3. קידוחי יריחו מסומנים 3 קידוחים (לא קיים אף אחד) האמורים לספק 3.5 מל"ק לטנה.

סה"כ כמות המים המהוכננת קידוחים היא 18 מלמ"ק לשנה הפוטנציאל הקימים הוא מלמ"ק והסאיבה בפועל היא בסך 6 מלמ"ק לשנה. השלמת כמות המים עד ל-20 מלמ"ק חהיה ע"י ניצול מי מעינות (עוג'ה) ומי ירדן בהיקף של כ-2.0 מלמ"ק לשנה כמות זאת מנוצלת כבר כיום ע"י המטקים. ע"פ תוכנית שהוכנה לאחרונה כמות המים שחופק מקידוחים בשנת 1980 תגיע לכדי 12:5 מלמ"ק לשנה. ויחד עם המעינות ומי הירדן. העמוד כמות של 15-14.5 מ" מלמ"ק לשנה שהם 75% מכמות המים המלאה. קצב אכלוס היטובים הבקעה יצטרך להיות מותאם לקצב פיהוח מקורות המים.

קצב פיהוח המים עשוי להסתנות במדה ותוצאות הקידוחים יהיו טובות יותר, או באם יפחתו מפעלי מים נוספים על הירדן ולחילופין יחכן לצמצם כמויות המים ליחידה על אינטנסיפיקציה של הגידולים, וכחוצאה ישירה מכך הגדלת מספר היחידות.

בשנה האחרונה הוקם מפעל מים על הירדן בהספק של 400 מק"ס. המפעל הוא ראשון מסוגו.

סיב המים בירדן משתנה לאורך השנה, כאשר בחורף מליחות המים עד כ-250 מ"ג כלור לליטר. ואילו בקיץ המליחות עולה ועשויה להגיע עד 1500 מ"ג כלור לליטר. נבדקה אפשרויות לאגור מי ירדן בחורף ולהשתמש בהם (למרות אובדן מחילחול והתאדותו במשך כל השנה. כמו כן נבדקה אפשרות למהול מי ירדן במי קידוחים

ע"י כך להוריד את רמת המליחות בחודסי הקיץ.

ע"ם החוכנית המוצעת בזאת ישמשו מי הירדן גם לגידול דגים בבריכות.

5. טיפוטי משק

טיפוטי המשק בבקעת פצאל הוחאמו לחנאי הבקעה המיוחדים ומחבטסים בעקר על גידולי ירקות חורף ליצוא. היחידה הבטיסית כוללת 30 ד' קרקע. מהם 10-5 ד' מטעים והיחרה לגידול ירקות. בנוסף, בעקר בקיבוצים (ויחכן גם במוטבים) יהיו ענפים נוספים.

א. טיפוס משק מוטבי

מטבצה הקרקע למוטב של 30 ד' ליחידה נחלקה ל-3 חלקות: חלקה א' 15 ד' שלחין, חלקה ב' - 10 ד' שלחין, וחלקה ג' 5 ד' כרם.

מבנה המשק ליחידה

<u>עודף ברוטו</u> <u>(אלפי ל"י)</u>	<u>כמות מים</u> <u>(מ"ק)</u>	<u>עבודה</u> <u>(י"ע)</u>	<u>השטח</u> <u>(דונמים)</u>	<u>ע נ ד</u>
				<u>ירקות</u>
				פלפל
35	11,500	130	7	
				עגבניות
15	2,500	75	3	
				מלוני סהו
6	2,000	10	2	
<u>30</u>	<u>8,000</u>	<u>50</u>	<u>10</u>	מקטה אביב
86	24,000	265	22	סה"כ ירקות
				<u>מ ט ע</u>
				כרם
30	9,000	100	5	
				סה"כ ירקות ומטע
116	33,000	365	27	
				<u>סיוב</u>
- 1	-	5	3	
	<u>2,000</u>			מיט לבית וחצר
115	35,000	370	30	סה"כ כללי
				החזר הון
30				
				יחרה
85				

חוכנית זאת מעודכנה למצב הקיים בשטח מבחינת גידולים הכנסות וכדו' אולם עשויים לחול שינויים כדלקמן: שינויים בין הגידולים בירקות, תחלופה בין ירקות ומטעים ומעבר לגידול בבתי צמיחה (כולל פרחים), בשנה זאת הוחל בבניה בתי צמיחה (בעקר בתי רטח) סמוך לבית בהם ינוסו ירקות ופרחים ליצוא. מגמה זאת עשויה להתרחב באם התוצאות תטבענה רצון.

ב. טיפוס משק קיבוצי

הקיבוץ בבקעה מתוכנן ל-150 יחידות מהן 80 יחידות חקלאיות. ולרשותו יעמדו 2400 ד' ו-2.8 מלמ"ק מים לסנה. משלב פיתוח מלא הקיף האוכלוסיה בנוסף ל-150 משפחות גם 9-50 בודדים וסה"כ האוכלוסיה הגיע לכדי 350 נפש. היצע ימי העבודה בחמורה יהיה  $350 \times 125 = 43.750$ . להלן טבלה המשק לפי ענפי הייצור.

ד' ג' פ	ד'	י"ע	מ"ק מים (אלפי מ"ק)	ע.ב. (אלפי ל"י)
ירקות וגד"ס	2000	16,000	1,500	5,500
מטעים	400	6,000	700	2,400
מדגה	-	3,000	* 400	2,000
תעשייה	-	10,750		3,500
ע"ע ומוניציפליזציה	-	8,000		500
ביח ונוצר			200	-
<u>החזר הון</u>				<u>800</u>
סה"כ	2400	43,750	2,800	13,100

\* כמות מי קידוחים זאת היא אקויוולנטית לכמות של 1.6 מיליון מ"ק מים שוליים למצבה.

הנתונים ליחידה מסק:

קרקע 30 ד'  
מים 35,000 מ"ק (סהם 30,000 מ"ק מי קידוחים ו-20,000 מ"ק מים שוליים).

י"ע ליחידה 290 י"ע/לטונה

ע.ב. ליחידה 93 אלף ל"י

זחרה 87 אלף ל"י

6.

המערכת האזורית (נכתב ע"י נורית שילה)

ישובי בקעת פצאל יכילו לפי התכנון כ-4000 נפש בתחילת שנות ה-90. ישובים אלה מהווים חלק מהמערך האזורי של בקעת הירדן שכל ישוביה נמצאים כיום בחסות מ.א. בקעת ביה שאן. בהתאם לתכנון תקום מועצה אזורית עצמאית לבקעת הירדן כולה ואז יקבלו ישוביה שירותים כלכליים וחברתיים במרכז האזורי הזומם "שלום ציון", המוקם דרום-מערביה לאנדרטה, אשר על כביש הבקעה. מרכז זה משלב בחוכו שתי רמות שרות. האחת הרמה הגושיה והסקיה הרמה האזורית. ברמה הגושיה יקבלו שרותים ישובי בקעת פצאל (ייטב, נערן, גלגל, נתיב הגדוד, תומר, פצאל ורוחם הנמצאה בתכנון וכן משואה) וגיחית. שרותים אלה יהיו ביה"ס יסודי, שרותי בריאות ותרבות. ברמה האזורית, יקבלו שרותים ישובי בקעת הירדן כולם אשר ימנו לקראת תחילת שנות ה-90 כ-8000 נפש. להוציא ישובי צפון ים המלח. השרותים אשר ינתנו ברמה האזורית הינם בחוסם החברתי. ביה"ס על-יסודי, שרותי חרבות וספורט. בחווסם הכלכלי - יצרני: שרותי אריזה **לתוצרת** חקלאית, שרותי חובלה ודרך, שרותי תחנת נסיונות ולשכת הדרכה של משרד החקלאות. בנוסף לכך, המוקם במרכז זה המועצה האזורית והנהלת מפעלי השרותים האזוריים. מרכז שלומציון יתפרט על טטח של כ-500 דונט והקמתו תחל בשנת 1978/9. העובדים במפעלים האיזוריים ואשר לא יגורו בכפרים החקלאיים יגורו במעלה אפריים המוקמת כמרכז עירוני כציר גב ההר ובמרחק של כ-10 ק"מ ממרכז "שלומציון".

הוכן ע"י ישעיהו נוך - חבל ירושלים  
בהשתתפות ש. שקלנביץ - המרכז לתכנון



יוני 1977

צפון ים המלח  
(הצעה להקמת ישוב קיבוצים)

1. מבוא

מטרת המערך ההתיישבותי באזור צפון ים המלח הינו יצירת רצף ישובים בקירבת ים המלח. מערך זה יהיה מורכב מ-3 ישובים חדשים (קליה, אלמוג, מצפה שלם), 1 ישוב ותיק (עין גדי), 2 מוקדי פיתוח חירות בקליה ובספן נחל דרגות. בעתיד תיבדק האפשרות להקמת ישוב תקלאי רביעי.

ההתיישבות בים המלח החלה בפברואר 1968 עם עליה קליה לקרקע, בשנת 1971 הוקמה מצפה שלם ובינואר 1977 אלמוג. הישובים יתבססו בעיקר על חקלאות וקייט. הכנייה הטרותיים האזוריים שרם הוכנה והמוקד שלה עשוי להתפתח בצומת כביש יריחו - אלמוג.

מוצע בזאת לאשר הקמת ישוב שלישי אלמוג. ובנוסף לשני הישובים הקיימים (קליה ומצפה שלם).

2. אוכלוסיה

בטלב פיתוח מלא, תקיף האוכלוסיה בשלושה הישובים כ-450 משפחות, 150 משפחות לישוב (וכן כ-50 בודדים לישוב) מהם 80 יח' חקלאיות.

סה"כ היצע ימי עבודה לישוב יגיע ל- $44,000 = 125 \times 350$ .

האוכלוסיה באה מגרעיני נח"ל של אחד הקבוצים והקבוצות וממשפחות ובודדים.

3. קרקע

פוטנציאל הקרקע לישובי צפון ים המלח מסתכם בכ-8,000 דונם. רובם נמצא באזור קליה, אלמוג, חגלה, ומעוטה לאורך חוף הים.

מכסת הקרקע לישוב מגיעה לכ-2,400 ד' מהם 2,000 ד' שלחין ומטעים והיתרה למדגה, כמסוכן הוקצו 800 ד' - לעין גדי באיזור חוגלה וכ-1,000 ד' רזרבה.

רב האדמות הן קרקעות אלוביאליות - מדבריות, מלוחות המכילות צרורות אבן היושבות על חסתי חווארית.

בהקצאת הטסחים נלקחו בחשבון טיב הקרקע וגיוונה, כך שיחאימו להסקיים במים מתוקים ולגידול ירקות וגידולי טדה מטעים בכל ישוב.

4. מים

לטלחת ישובי צפון ים המלח מתוכננת כמות מים מחוקים בהיקף של 6 מלמ"ק לשנה, אשר יתקבלו בעיקר מקידוחי יריחו וממקורות לאורך ים המלח. בנוסף לכך יוקצו להם 9-10 מלמ"ק של מים שוליים מהירדן וממעינות הפסחה, לסימוס לגידולי מספוא, מדגה ותמרים. (המדגה מנוסה משלב זה אך ורק בקליה, ורק ע"פ בוצאות הגידול בקליה יוחלט לגבי המסך הפיתוח של הענף).

5. טיפול המטק המתוכנן

האזור מאופיין ע"י סמפרטורות חורף גבוהות, חוסר קרה, וכמויות גדולות של מים שוליים. כמו כן האזור נמצא במרחק קטן מירושלים (כ-40 ק"מ) ובקרבתו ים המלח, שהוא בעל יחוד מסלו בתחום התירוחי. התוכנית המסקית מתבססת על היתרונות הקיימים, ומציע לפתח ענפי ייצור שלהם יתרונות באזוה הזה.

א. גד"ס

ענף גידולי הסדה נמצא עדיין בפיתוח, נסיונות ובדיקות שנעטות מאז החילה ההתייטבות מובילים את אט לתוכנית גידולים טערה גידול ירקות חורף ליצוא (חצילים, פלפל, אבטיחים, מלונים ועוד).

ב. מטעים

באזור ניסעו טחחי תמרים (בעקר זנים יבשים כמו צקלנור) ומתוכננים לנטיעה גם כרמים, מנגו ועוד, הכוונה להגיע להיקף של 250 ד' לפחות לכל מטק.

ג. ענף חי (רפת)

לגידול מספוא באזור זה יתרונות ברורים. כמויות גדולות של מים שוליים, וכן מספר ימי הקציר (הסנתי) הוא גדול יותר מבאזורים אחרים ולכן גם היבולים גבוהים יותר. בעקבות זאת מוצע לפתח ענף הרפת כענף חי מרכזי בישובי צפון ים המלח.

ד. מדגה

לענף המדגה באזור שני יתרונות מובהקים:

1. כמויות גדולות של מים שוליים זולים יחסית.
  2. סמפרטורות חורף גבוהות המאפשרות פיתוח הענף לכוון רביה וגידול דגיגים.
- כיום קיימים כ-30 ד' מדגה בקליה ופיתוח הענף יקבע לאור הצלחת טח זה.

ה. קיט ונופס - באזור כאמור, מחוכננים סני מוקדי תירות. אחד באזור קליה והסני באזור דרגות, התוכנית מציעה פיתוח ענף התירות כענף מסקי ביסובי צפון ים המלח.

טיפוס המשק המוכנן						
ה ע נ פ	יחידה	מספר יחידות	מים קידוחים (אלפי מ"ק)	מים סוליים (אלפי מ"ק)	י"ע	ע.ב. (אלפי ל"י)
מדגה	ד'	300	-	2000	2200	2000
ענף חי	-	-	-	-	4800	2500
סה"כ בע"מ	-	300	-	2000	7000	4500
גד"ט	ד'	1450	1450	-	11,000	3,900
מטעים	ד'	400	250	750	8,000	2,800
מספוא	ד'	250	-	400		
סה"כ ענפי צומ"ח		2100	1700	1150	19000	6700
סה"כ חקלאות		2400	1700	3150	26000	11200
קיט ונופס					10000	2300
מנהל וכלליות וכו'	י"ע				8000	500
ביח וחצר			300			
סה"כ טונות			300		18000	2800
סה"כ כללי		2400	2000	3150	44000	14000

טיפוס מסק זה ניתן ליחידה כדלקמן:

26	ד'	קרע לסלחין ומטע
4	ד'	קרע למדגה
25	אלפי מ"ק	מי קידוחים
40	אלף מ"ק	מים סוליים

הוכן ע"י יטעיהו גון - חבל ירושלים  
בהסתחפות: ס. סקלנביץ - המרכז לתכנון

גוש עציון  
הצעה להקמת קיבוץ שלישי

1. מבוא ומיכוס

ההתיישבות בגוש עציון החלה בסוכות תשכ"ח (1967) עם עליה קיבוץ כפר עציון (כישוב חקלאי-תעשייתי) על הקרקע. מאוחר יותר הוקמו קיבוץ ראס צורים (כישוב חקלאי תעשייתי) בתרשי חס"ל, אלון שבות (מרכז אזורי) והמושב הסיחופי אלעזר (כנע"ה).

מערך ההתיישבות בגוש יושלם עם ביצוע החוכניה לטווח ארוך, הכוללת הקמת 4 ישובים נוספים (חפורית ומגדל עוז - כיטובים חקלאיים מסולבים, עציון ה' ועציון ו' (כנע"ה)).

מערך התיישבותי זה הכולל 4 ישובים חקלאיים, 3 ישובים תעשייתיים ומרכז אזורי יאפטור התיישבות של כ-1000 משפחות בגוש. חוכניה המשק של הישובים מתבססת על חקלאות תעשייה ומלאכה, תרבות וסדווחי נופס וכן סדווחים צבוריים.

בקרבת אלון שבות מוצע להקים אזור מלאכה ותעשייה. הישובים החקלאיים יתבססו על עבוד וקרקע במרחק בהיקף של 4000-5000 ד" על ענפי חצר חקלאיים (לול, רפת וכו'). וכן על תעשייה ומלאכה בהיקף של 50-60% מהתעסוקה.

הישובים התעשייתיים יתבססו על תעשייה ומלאכה. מוצע בזאת לאיר הקמת קיבוץ מגדל עוז כישוב חקלאי תעשייתי שלישי בגוש עציון, וכן אח מושב אלעזר כמושב סיחופי תעשייתי.

2. תוכנית המסק לישובים החקלאיים

תוכנית המסק לישובים החקלאיים בגוש עציון, הוא סיפוס מסק של ישוב שיחופי המטל בנחוכו ענפים חקלאיים וענפים לא חקלאיים כאשר החלק היחסי של הענפים הלא חקלאיים הולך וגדל עם הזמן. הישובים מתוכננים ל-80 יחידות חקלאיות ויתבססו על משבצת קרקע מדווחת אשר חלקה יהיה לשחין ומסע וחלקה העובד בבעל, על ענפי חצר חקלאיים וענפי העסיה.

א. ק ר ע

ל-4 הישובים החקלאיים בגוש עציון מיועדים כ-18,000 ד' קרקע המחולקים

כדלקמן:

אזור קדמה	5000 ד'
אזור ביה גוברין	5000 ד'
אזור נחוטה	2000 ד'
אזור טהריה	6000 ד'
	<u>18,000 ד'</u>

קרקע זאת מעובדת כיום בידי אגודה גידולי טדה גוש עציון שבבעלות כפר עציון וראש צורים. רק באזור קדמה קימים מים להסקיה (מרוסחים כ-1800 ד' לשחין וכ-1800 ד' להסקיה עזר).

מסקר קרקע שנערך לאחרונה. נראה כי גם באזורי קרקע אחרים ניתן לרשת טחחים גדולים לשחין ולהסקיה עזר, וחלקם יחאים גם למסעים.

חלוקת הקרקעות המוצעת לכל אחד מארבעת ישובי הגוש היא:

שחין	800 ד'
מסעים	250 ד'
הסקיה עזר	900 ד'
ב ע ל	<u>2550 ד'</u>
ס ה " כ	4500 ד'

ב. מ י ם

כאמור רק בגוש קדמה קימים טטחים מוטקים.  
מכסת המים הקימה כיום לשני ישובי גוש עציון היא 910 אלף מ"ק מים לסנה.  
המים מחקבלים מקו ירקוח נגב המזרחי.

כמות המים הדרושה ל-4 ישובי גוש עציון היא כדלקמן:

מטעים	212	אלף מ"ק
שליחין	353	" "
הסקיה עזר	180	" "
סה"כ	745	" "

סהם כ-3 מלמ"ק לסנה ל-4 ישובי הגוש.

ע"ס תוכניות תה"ל לא ניתן להעמיס על המערכת הקימה צרכנים חדשים בחודשי  
השיא, מבלי שיפוחחו מקורות מים נוספים, לכן עובדה תוכניה של 2 קידוחים  
עמוקים (בית גוברין 1, ואמציה 2), להפקת 1,5 מלמ"ק לסנה שמהם 1 מלמ"ק יופנה  
לישובי גוש עציון.

לאחר ביצוע תוכניה זאת עדיין יחסרו לישובי גוש עציון כמיליון מ"ק מים  
לסנה. לכן יש לבדוק מחדש את תוכניה פתוח המים באזור שחריה-נחושה.  
ולהחליט את עליה הישוב הרביעי (חפורית) למועד קבלת המים הנוספים.

באזור הבית, באזור גוש עציון קימה 2 מערכות לאספקת מים לצרכי בית וחצר.  
ממערב קו מים מעדולם וממזרח קו מים מקידוחי הרודיון המערכת סגורה.  
כמות המים הדרושה לכל ישוב לבית וחצר הוא בסך 100 אלף מ"ק לסנה.

אי לזאת, מכסת המים השנתי לכל ישוב הקלאי. בגוש עציון תגיע ל-845 אלף מ"ק  
סהם 10,500 אלף מ"ק מים ליחידה.

ג. אוכלוסיה

הישובים בגוש עציון מתוכננים ל-120 יחידות מהם 80 יח' קלאיות, סה"כ היצע  
בעבודה יסתכם ב-37,500 י"ע לסנה (בחמורה).

ד. ישובים חקלאיים קיימים

א. כפר עציון

קיבוץ המסונף לקיבוץ הדתי. עלה על הקרקע בסוכות תשכ"ח - אוקטובר 1967. המתייבים הראשונים היו בני גוש-עציון שעלו על הקרקע מיד לאחר מלחמת ששת הימים וחדשו את ההתייבות היהודית באזור. אוכלוסית המקום מורכבת מבני כפר עציון, אליהם הצטרפו גרעינים ישראליים ומספחות של עולים חדשים מארה"ב ומצרפת. בסוף תשל"ו מנתה אוכלוסית המקום כ-290 נפש. מחוכם כ-110 ילדים ו-170 מבוגרים.

הפתוח המשקי

חוכנית הפתוח המשקי של כפר עציון היא תוצאה של המיקום הגיאוגרפי של המסק הסמוק במרחק גדול מהקרקעות החקלאיות שלו. ענפי המסק פרט לענפי הסדה כוללים בע"ח, תעסיות טונות וכן ביי"ס סדה ואכסנית נוער כחלק ממפעל הנצחה למתייבבי גוש עציון שנפלו במלחמת השחרור. להלן האור המצב הקיים וחוכנית הפיתוח.

מבנה המשק הקיים וחוכנית הפיתוח

ענף	מצב קיים (תשל"ז)				מצב מתוכנן			
	יחידה	מספר יח	י"ע	ע.ב. (אלפי ל"י)	יחידה	מספר יחידות	י"ע	ע.ב.
גד"ש ומטע	ד'	9000	4400	2343	ד'	4500	4200	3190
פיטום הודים	ס'	500	2000	940	ס'	750	3000	1500
רביית הודים	א' ביצים	500	2700	1312	א' ביצים	1000	5400	2624
מפעל מחכה	י"ע	6600	2600	2374	י"ע		12700	4600
מפעלים אחרים	י"ע		2900	650			4200	1500
כלליות ומוניציפליות	י"ע		5000	500			8000	500
			23600	8049			37500	13914

הערה: הגדלת היקף הייצור בפיטום ההודים וביצי הרבייה מותנית באפשרות הגדלת המכסות. במצב הקיים מהווה החקלאות כ-40% מסך י"ע בתחומה ו-57% מהע.ב. במצב המתוכנן מהווה החקלאות 34% מסך י"ע בתחומה ו-53% מהע.ב.

ב. ראש צורים

קבוץ המסחייך לקבוץ הדתי. עלה לקרקע בספטמבר 1969, על מקומו של קבוץ עין צורים ההרוס.

חברי הקבוץ, חלקם בני הקבוץ הדתי וחלקם הסתלמות של גרעיני בני עקיבא. האוכלוסיה מונה כיום כ-140 נפש מהם כ-35 ילדים. להלן מבנה המשק הקיים ותוכנית הפיתוח

מצב מתוכנן		מצב קיים (תס"ז)				
ע.ב. אלפף ל"י	י"ע	מס' יחידות	ע.ב. אלפף ל"י	מס' יחידות	י"ח	ה ע נ ף
3190	4200	4500	2343	9000	ד'	קד"ס
1500	3000	750	2000	500	ס'	פסוט הודים
2200	4800	400	780	150	ראש	רפה
6300	17500		700	4000	י"ע	מפעל
500	8000	-	250	6000		כלליות ומוניציפליות
13690	37500		5013	17800		סה"כ

ה ע ר ה : הגדלת הרפה ופיטום ההודים מותנה באפשרות הגדלת מכסות הייצור.

4. מודל לישוב חקלאי שלישי בגוש עציון

הישוב החקלאי השלישי אשר יקרא מגדל עוז מוקם בימים אלה מזרחית לכביש ארזוטלים - חברון סמוך לבית פג"ר. הישוב יהיה קבוץ המסונף לקבוץ הדתי והעליה לקרקע חעטה ע"י בני מסקים וגרעיני בני עקיבא. להלן חכנית המשק המוצעת:

ע.ב. (אלפף ל"י)	י"ע	מס' יחידות	יחידה	ה ע נ ף
1500	3000	750	ס'	הודים לבטר
1300	2000			ענף חי נוסף
2800	5000			סה"כ בע"ח חקלאות
800	1800	800	ד'	סלחין
500	900	900	ד'	הסקיית עזר
640	1250	2550	ד'	טטחי בעל
1250	1250	250	ד'	מסעים
5990	9200	4540		סה"כ חקלאות חעטה
7300	20300			
500	8000			כלליות ומוניציפליות
13790	37500			סה"כ

החקלאות תהווה כ-23% מסך י"ע בהמורה וכ-41% מסך ע.ב.



5. תכנית מסק לישובים העשיתיים

א. מודל לכפ"ח בגוש עציון

הישוב מהוכנן ל-100 משפחות.  
היצע העבודה בתמורה הוא בהיקף של כ-32,500 י"ע (250x130) לשנה מכמות זו  
כ-8,000 י"ע למינהלה, מוניציפליות, ענפי עזר וכו' והיחרה -24,500  
ד"ע/שנה כהעסקה למפעלים העשיתיים.  
הע.ב. הדרוש הוא כ-10 מליון ל"י כלומר, דרושים מפעלים אשר יספקו ע.ב.  
בסך של 400 ל"י/יום עבודה.

ב. ישוב קיים

הישוב העשיתי הקיים בגוש עציון הוא אלעזר. ישוב זה הוא מוטב שחופי  
העשיתי אשר עלה על הקרקע באוקטובר 1975 והוא מסונף לאגוד המושבים  
של הפוהמ"ז.

אוכלוסייתו כאה מגרעין "יחדיו" ומוצאה מארה"ב, קנדה, אנגליה, וצרפת.  
כיום ישנן במקום כ-103 נפשות שהן (23 מעבדה).

**במקום 3 מפעלים ביניהם:** מחשב, מפעל כימית לנצול פסולת חקלאית  
ומפעל גובלנים. בתכנון מפעלים נוספים.  
כל המפעלים מצויים בראשית דרכם.

תכנית הפחוח למפעלים הקיימים והמאוכננים מקומות ההעסקה עם כדלקמן:

מחשב 40 עובדים

מפעל כימי כיום עובדים 5 איש, סך העובדים בעתיד אינו ברור.

גובלנים 10 עובדים.

מפעל נוסף 35 עובדים.

6. המערכת האזורית (נכתב ע"י נורית סילה)

גוש עציון יכלול בעתיד מערך של שמונה ישובים שלושה קבוצים (כפר עציון, ראש צורים ומגדל עוז), ישוב חקלאי נוסף בחפורית שלושה כפרים תעשייתיים (אלעזר, עציון ה', עציון ו'). ומרכז אזורי אחד - אלון שבות. מתוך מערך זה, קיימים כיום ארבעה ישובים (כפר עציון, ראש צורים, אלון שבות, ואלעזר), אחד מהכנון (מגדל עוז).

מערכת השרותים האזוריים תהיה באלון שבות ותנוהל ע"י אגודה אזורית של ישובי הגוש. אגודה זו ומפעליה יהיו קשורים מבחינה מוניציפלית וכלכלית למועצה האזורית מטה יהודה והמפעלים של ישוביה.

בקרב אלון שבות, מוצע ליצור איזור מלאכה ותעסיה אשר עובדיו יגורו במרכז האזורי, בטח זה אותרו כ-300 ד' הפרוטים מסני צידי כביש הכניסה לישובי הגוש מכביש ירוש - חברון. בשנת היעד מחוכננים כ-355 (20%) מועסקים במפעלים והשרותים במרכז האזורי מתוך החזיה של 1270 מועסקים בגוש כולו. השרותים האזוריים אשר יקומו במרכז האזורי יהיו: חנוך יסודי ועל יסודי חנוך מיוחד, בריאות, דח, שרותים מוניציפליים, חרבות, שרותים אישיים ושרותי מסחר.

הוכן ע"י ישעיהו נון - חבל ירוסלים  
בהסתתפות ס. סקלנביץ - המרכז לחכנון